Examen VWO

2007

tijdvak 2
woensdag 20 juni
9.00 - 12.00 uur

aardrijkskunde

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 38 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 68 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

700049-2-013o

LET OP: Je kunt dit examen maken met de 52e druk of met de 51e druk van de atlas.
Schrijf op de eerste regel van je antwoordblad welke druk je gebruikt, de 52e of de 51e.

Elke opgave bestaat uit enkele vragen. Bij elke vraag kun je, indien gewenst, de atlas gebruiken.
De kaartnummers in de vragen verwijzen naar de 52e druk, of, als ze tussen haakjes staan, naar de 51e druk van de atlas.

Politiek en ruimte

Opgave 1 – Brazilië, een nieuwe agrarische supermacht

Gebruik de bronnen 1 tot en met 3 van het bronnenboekje.

Volgens bron 1 is de groei van de Braziliaanse landbouwsector voorlopig nog niet ten einde.

1p **1** Welk ruimtelijk kenmerk van Brazilië is hiervan de voornaamste oorzaak?

Er is een verandering opgetreden in de agrarische export uit Brazilië naar China.

1p **2** Geef de oorzaak van deze verandering.

Hoewel Brazilië de op twee na grootste producent van suiker ter wereld is, blijft het wat betreft de export van suiker naar de EU achter bij veel kleinere producenten zoals Mauritius, Fiji en Guyana.

2p **3** Geef de politiekgeografische verklaring voor het kleine aandeel van Brazilië in de suikerimport van de EU in vergelijking tot het aandeel van de drie genoemde landen.

Binnen de Europese Unie denkt men verschillend over het opheffen van handelsbarrières voor de import van landbouwproducten.

2p **4** Beargumenteer aan de hand van gegevens op kaartblad 78 (51e druk: 68) uit de atlas dat het standpunt van het Verenigd Koninkrijk over het opheffen van de EU-handelsbarrières op landbouwproducten vermoedelijk verschilt van dat van Griekenland.

Opgave 2 – Gemeentelijke herindeling in Het Gooi en Vechtstreek

Gebruik bron 4 van het bronnenboekje.

De gemeenten Blaricum en Laren proberen aan de in bron 4 beschreven gemeentelijke herindeling te ontkomen door nauwer te gaan samenwerken met Eemnes.

1p **5** Geef een oorzaak waardoor een nog nauwere samenwerking tussen deze drie gemeenten politiekgeografisch wel eens op problemen zou kunnen stuiten.

2p **6** Geef een politiekgeografisch argument vóór en een politiekgeografisch argument tégen samenvoeging van de gemeenten in 'Het Gooi en Vechtstreek' tot één grote Gooistad met 250.000 inwoners.

Wat betreft het aantal inwoners is Hilversum verreweg de grootste gemeente in 'Het Gooi en Vechtstreek'.

2p **7** Leg uit waarom desondanks het verzorgingsgebied van Hilversum als secundair regionaal centrum vrij klein is.

Atlaskaart 57A (51e druk: 51A) is gebaseerd op gegevens van rond 1970. Hilversum was toen al een secundair regionaal centrum. Sinds die tijd heeft Almere zich óók tot secundair regionaal centrum ontwikkeld.
Toch is het niet erg waarschijnlijk dat het verzorgingsgebied van Hilversum kleiner is geworden door de ontwikkeling van Almere.

2p **8** Leg vanuit de fysiekruimtelijke structuur van deze regio uit waarom dit niet erg waarschijnlijk is.

Opgave 3 – Sri Lanka, een etnisch kruitvat

Gebruik de bronnen 5 tot en met 8 van het bronnenboekje.

Tamils tref je niet alleen op Sri Lanka aan. Ook in Maleisië leven ongeveer 1,5 miljoen Tamils.

2p **9** Leg uit met behulp van de kaartbladen 185 en 193 (51e druk: 164 en 171) waarom er zo veel Tamils in Maleisië zijn.

2p **10** Noem twee sociaal-culturele factoren die hebben bijgedragen aan het zo sterk ontwikkelde gevoel van regionaal bewustzijn van de Tamilbevolking op Sri Lanka.

Tijdens de vredesbesprekingen in 2002 leken de Tamils op Sri Lanka bereid genoegen te nemen met een zekere mate van autonomie.

1p **11** Met welk begrip wordt een dergelijk streven naar beperkte autonomie gewoonlijk aangeduid?

Veel Tamil Tijgers zouden op Sri Lanka het liefst een geheel onafhankelijke Tamilstaat stichten, bevolkt door alle Sri Lankaanse Tamils. Afgezien van het verzet van de regering van Sri Lanka daartegen, is er nog een ruimtelijk probleem dat het stichten van een geheel onafhankelijke Tamilstaat in de weg staat.

1p **12** Welk ruimtelijk probleem is dat?

Het stichten van zo'n volledig onafhankelijke Tamilstaat vereist natievorming en dat laatste lijkt bij de Tamils geen gemakkelijke opgave.

3p **13** Geef vanuit drie verschillende dimensies een oorzaak waardoor natievorming bij de Tamils op moeilijkheden stuit.

Opgave 4 – Goederenoverslag in drie Europese mainports

Gebruik de bronnen 9 tot en met 12 van het bronnenboekje.

In deze vraag vergelijk je de verdeling van de overslag naar drie soorten goederen bij de mainports Rotterdam, Antwerpen en Hamburg.

2p **14** Schrijf de letters X, Y en Z uit bron 10 op je antwoordblad. Bereken met behulp van bron 9 de procentuele verdeling in één decimaal nauwkeurig van de overslag van droog massagoed, nat massagoed en stukgoed in de haven van Hamburg en noteer achter elke letter het juiste percentage.

Rotterdam heeft een heel andere verdeling van goederensoorten dan Hamburg (zie de bronnen 9 en 10). Dit heeft gevolgen voor de havengebonden industriële activiteiten.

3p **15** Welke havengebonden industriële activiteit is in Rotterdam **relatief** veel sterker vertegenwoordigd dan in Hamburg? Geef ook de verklaring voor dit verschil.

Uit bron 11 blijkt dat de haven van Rotterdam een veel groter volume goederen afhandelt dan die van Antwerpen, terwijl de toegevoegde waarde van Rotterdam nauwelijks groter is dan die van Antwerpen.

2p **16** Geef de verklaring voor deze schijnbare tegenstelling aan de hand van de soorten goederen die in de haven van Rotterdam worden verwerkt.

Volgens bron 12 vervult Rotterdam een belangrijke rol in de mondiale stroom van minerale olieproducten.

1p **17** Welk transportgeografisch model, doorgaans gebruikt in de luchtvaart, kun je gebruiken om deze rol van Rotterdam te demonstreren?

Opgave 5 – Infrastructurele projecten van de EU: de Öresund Link en de mogelijke aanleg van een tunnel onder de Straat van Gibraltar

Gebruik de bronnen 13 tot en met 16 van het bronnenboekje.

De Denen en de Zweden zagen in de periode 1990-2000 de kansen op een verbeterde relatieve ligging van de Öresund stijgen dankzij de decompartimentering binnen Europa.

1p **18** Welke politieke verandering in de periode 1990-2000 speelde daarbij een belangrijke rol?

Door de komst van de Öresund Link heeft deze regio een sterke economische groei doorgemaakt en zijn er veel nieuwe bedrijven aangetrokken.

2p **19** Verklaar waarom deze nieuwe bedrijvigheid niet tot een sterke stijging van goederenstromen heeft geleid van en naar de Öresund regio.

De overeenkomsten of verschillen tussen de twee landen die de Öresund Link met elkaar verbindt, kunnen vergeleken worden met de overeenkomsten of verschillen tussen de twee landen die de Gibraltartunnel met elkaar verbindt. Deze vergelijking kan gemaakt worden aan de hand van de politieke, de sociaal-culturele en de economische dimensie.

3p **20** Maak deze vergelijking door per dimensie de overeenkomst of het verschil aan te geven tussen de ene groep met elkaar verbonden landen en de andere groep met elkaar verbonden landen.

Als er een tunnel onder de Straat van Gibraltar wordt aangelegd, kan Marokko vanaf Tanger via een spoorlijn met het Spaans spoornetwerk verbonden worden.
Stelling: Als er een spoorwegverbinding tussen Spanje en Marokko komt (via de tunnel onder de Straat van Gibraltar) dan kan dat de regionale ongelijkheid in Marokko versterken.

2p **21** Geef een economisch-geografische argumentatie voor de juistheid van deze stelling.

Het plan voor een tunnel onder de Straat van Gibraltar bevindt zich nog in de overlegfase.
Stel men gaat eerst een onderzoek doen naar een spoorwegtunnel met als voorspellende hoofdvraag: “Zal een spoorwegtunnel onder de Straat van Gibraltar bijdragen aan een snellere economische ontwikkeling in Marokko?”

2p **22** Formuleer nu zelf een **verklarende** deelvraag, die bijdraagt aan de beantwoording van de voorspellende hoofdvraag.

Opgave 6 – Transportnetwerken in Marokko en Nigeria

Gebruik bron 17 van het bronnenboekje.

Nigeria heeft één duidelijk verkeersgeografisch voordeel ten opzichte van Marokko.

1p **23** Welk voordeel wordt hier bedoeld?

Marokko heeft een **spoorwegverbinding** met buurland Algerije terwijl Nigeria geen enkele spoorwegverbinding heeft met buurlanden.

2p **24** Geef met behulp van een atlaskaart de historische oorzaak van dit verschil tussen Marokko en Nigeria. Noteer ook het nummer en letter van de kaart.

In tegenstelling tot de buurlanden Benin, Togo en Ghana, heeft Nigeria nauwelijks autowegen of spoorwegverbindingen langs de kust.

2p **25** Geef hiervoor vanuit de juiste dimensie de belangrijkste oorzaak. Noteer ook de gekozen dimensie.

Actieve aarde

Opgave 7 – Aardolievoorraden in Nederland en de Noordzee

Gebruik de bronnen 18 en 19 van het bronnenboekje.

Op atlaskaart 40B (51e druk: 36B) kun je aflezen waar zich in Nederland in de ondergrond aardolie bevindt.

2p **26** Verklaar met behulp van bron 18 waarom zich juist daar aardolie bevindt.

Gebruik de atlaskaarten 70A en 85 (51e druk: 62A en 75).

1p **27** In welke geologische structuur komt aardolie in de Noordzee voor?

3p **28** Leg in drie stappen uit hoe de vorming van aardolie in zijn werk is gegaan.

Hoewel de aardolievoorraden in de Noordzee al in de jaren zestig bekend waren, begonnen het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen de oliewinning pas na 1973.

1p **29** Geef een argument vanuit de economische dimensie waarom beide landen pas vanaf 1973 aardolie gingen winnen.

Opgave 8 – Natuurgeweld in Japan en omringend gebied

Gebruik bron 20 van het bronnenboekje.

Aan de noordwestzijde van de Filipijnse plaat heeft een veel groter aantal aardbevingen plaatsgevonden dan aan de oostzijde.

2p **30** Geef een verklaring voor dit verschil op basis van de gegevens op kaartblad 140 (51e druk: 187) en op kaart 174B (51e druk: 156B).

Uit atlaskaarten 140A en D (51e druk: 187A en D) blijkt dat er een verband bestaat tussen de diepte van het hypocentrum van een aardbeving (de plaats onder het aardoppervlak waar een aardbeving ontstaat) en de afstand tot de Japantrog.

1p **31** Welk verband bestaat er tussen de diepte van het hypocentrum en de afstand tot de Japantrog? Laat hierbij de aardbevingen met een hypocentrum van minder dan 50 km diepte buiten beschouwing.

Atlaskaart 140A (51e druk: 187A) laat zien dat de lijn met de meeste vulkanische activiteiten niet direct naast, maar op enige afstand van de diepzeetrog is gelegen.

2p **32** Leg dit verschijnsel uit.

Vergelijk de atlaskaarten 140E en F (51e druk: 187E en F) met elkaar.
De gemiddelde uitgave per ramp voor herstelwerkzaamheden lijkt voor de periode 1978-1987 weinig verband te vertonen met het totale overstroomde gebied per regio in hectaren (1978-1987), met uitzondering van het noordelijke eiland Hokkaido. Het nagenoeg ontbreken van dit verband kan onder andere verklaard worden door niet alleen te kijken naar de grootte van het getroffen gebied, maar ook naar de invloed van andere gegevens.

2p **33** Noem twee andere gegevens die van invloed zijn op de omvang van de uitgaven aan herstelwerkzaamheden na een overstromingsramp.

De titel van atlaskaart 140G (51e druk: 187G) kun je vervangen door een aardrijkskundige term.

1p **34** Welke (Engelstalige) aardrijkskundige term wordt hier bedoeld?

Opgave 9 – Klimaatverandering en gevolgen

Gebruik bron 21 van het bronnenboekje.

1p **35** Welk gegeven uit bron 21 maakt het onmogelijk om klimaatveranderingen correct te voorspellen?

In het boek ‘Opgewarmd Nederland’ (2004) stelt klimatoloog Rob van Dorland dat de mensheid, zonder het zelf te weten, de temperatuurstijging als gevolg van het versterkte broeikaseffect lange tijd heeft afgeremd.

2p **36** Geef op basis van bron 21 twee argumenten vóór zijn zienswijze.

In bron 21 zijn de variaties in de baan van de aarde rondom de zon en de variaties in de stand van de aardas niet opgenomen.

2p **37** Leg uit waarom beide soorten variaties niet in de bron zijn opgenomen.

3p **38** Noem drie fysischgeografische gevolgen van klimaatverandering op mondiale schaal.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.